

Akademia WSB

Dąbrowa Górnicza, Cieszyn, Olkusz, Żywiec, Kraków

Wydział Nauk Stosowanych

Mgr Zbigniew Waclawski

TEMAT PRACY

MODEL SYSTEMOWEGO ZARZĄDZANIA GMINĄ TURYSTYCZNĄ

Autoreferat pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem:

Prof. zw. dr hab. Franciszka Pionka, dr h.c.

Dąbrowa Górnicza 2022

Spis treści

1. Przesłanki wyboru tematu pracy.....	3
2. Cele pracy i hipotezy badawcze	3
3. Przebieg badań i struktura pracy.....	4
4. Wyniki badań w kontekście hipotez badawczych	5
5. Wnioski z badań.....	6
6. Kierunki dalszych badań.....	7
7. Wartość dodana pracy.....	7
8. Plan pracy	8

1. Przesłanki wyboru tematu pracy

Gmina turystyczna jest złożoną i trudną do zarządzania organizacją. Jej zakres kompetencyjny i różnorodność uwarunkowań wymagają zintegrowanego podejścia w zarządzaniu. Obejmują one:

- zadania ustawowe;
- obowiązek ochrony dóbr: przyrodniczych, kulturowych i historycznych;
- zapewnienie przychodu i rozwoju tych gmin,
- gotowość do podejmowania przedsięwzięć na rzecz rozwoju turystyki (endo- i egzogenicznych),
- wypełnianie oczekiwań turystów.

Zintegrowane ujęcie wymienionych uwarunkowań w zarządzaniu gminą turystyczną umożliwia systemowe zarządzanie. W obliczu wrastającej roli gmin turystycznych w życiu społeczno- gospodarczym i przyrodniczym jest ono uzasadnione i staje się koniecznością. Istnieje również potrzeba podjęcia problematyki systemowego zarządzania, z uwagi na różnorodność realizowanych zadań oraz konieczności integralności uwarunkowań endo- i egzogenicznych.

2. Cele pracy i hipotezy badawcze

Celem głównym pracy jest opracowanie w aspekcie teoretycznym, poznawczym oraz aplikacyjnym modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną.

Uzupełnieniem celu głównego są cele szczegółowe:

1. Krytyczny przegląd i analiza podejścia systemowego w zarządzaniu w aspekcie wykorzystania w jednostkach samorządu terytorialnego,
2. Identyfikacja atrybutów wyznaczających treść definicji i specyfikę kategorii gmina turystyczna,
3. Opis gminy turystycznej w kategoriach ogólnej teorii systemów,
4. Analiza systemu zarządzania gminą turystyczną w aspekcie wykorzystania w teoretycznym modelu systemowego zarządzania.
5. Konstrukcja teoretycznego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną,
6. Opracowanie proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną,
7. Określenie zasad implementacji modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną

Hipoteza główna:

Przyjmuje się założenie, że jeśli zostanie opracowany model systemowego zarządzania gminą turystyczną, to jego wykorzystanie zapewni sprawność funkcjonowania i rozwoju gminy turystycznej. Będzie to możliwe poprzez zapewnienie spójności w obszarach ich funkcjonowania i rozwoju: społecznym, ekonomicznym i przyrodniczym, oraz zachowaniu tożsamości i atrybutów ich tożsamości.

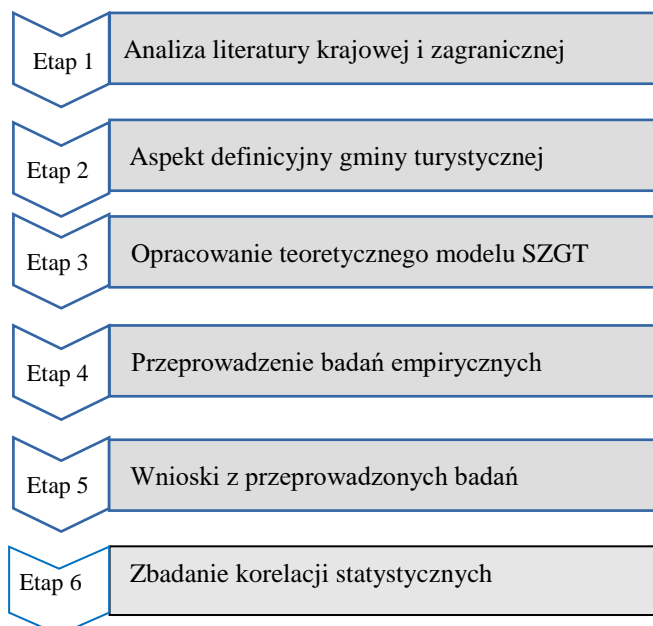
Hipotezy cząstkowe:

- **H1:** Podejście systemowe usprawni proces zarządzania w gminach turystycznych.
- **H2:** Atrybuty tożsamości i atrakcyjności określają specyfikę gminy turystycznej.
- **H3:** Systemowe ujęcie zarządzania gminą turystyczną podniesie sprawność funkcjonalną gminy.
- **H4:** Opracowany model systemowego zarządzania gminą turystyczną zapewni spójność obszarów funkcjonowania i rozwoju.
- **H5:** Opracowany model systemowego zarządzania gminą turystyczną zapewni zachowanie tożsamości i atrybutów atrakcyjności gminy turystycznej.
- **H6:** Badania empiryczne gmin turystycznych w województwie lubelskim pozwolą na opracowanie zasad implementacji modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną.

3. Przebieg badań i struktura pracy.

Przebieg procesu badawczego w syntetycznym skrócie przedstawiono na rysunku nr 1.

Rys. 1. Etapy opracowania proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną

Źródło: opracowanie własne

Dla oceny funkcji turystyki oraz stosowanych rozwiązań systemowych wspierających funkcjonowanie i zarządzanie gminą turystyczną przeprowadzono badania ilościowe.

- Zastosowano metodę badania ankietowego. Adresatami ankiet były gminy turystyczne (58 gmin) wyselekcjonowane spośród 213 gmin województwa lubelskiego na podstawie metodyki uwzględniającej walory turystyczne (wypoczynkowe, krajobrazowe, specjalistyczne) oraz zagospodarowanie turystyczne. Jako narzędzie badawcze procesu klasyfikacji zastosowano metodę monograficzną – badanie dokumentacji z wykorzystaniem stron internetowych.
- Ankiety zostały dostarczone do każdej z gmin i potwierdzone podpisem odbioru. Po wypełnieniu zostały odesłane drogą mailową. Badania przeprowadzono w okresie od 15 marca 2020 do 30 czerwca 2020 r. .

Badania jakościowe przeprowadzono również z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety adresowanego do sekretarzy gmin. Celem ankiety było pozyskanie głębszej wiedzy na temat czynników wpływu na procesy zarządzania (wiedza zarządcza, wykorzystanie umiejętności menedżerskich, spójność obszarów zarządzania oraz podejmowanych działań w gminie na rzecz integralności społecznej).

Niedogodnością w czasie prowadzenia badań była pandemia Covid 19.

Struktura pracy

Rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz wykazu tabel, wykresów, rysunków i aneksu.

W rozdziale pierwszym

- omówiono istotę podejścia systemowego pod kątem zastosowania w jednostkach samorządu terytorialnego,
- dokonano przeglądu literatury oraz określono właściwości użyteczne systemu w aspekcie efektywnego i sprawnego zarządzania gminą turystyczną.

Rozdział drugi dotyczy typologii gmin turystycznych. Punktem rozważań jest aspekt definicyjny i metodologiczny gminy turystycznej oraz identyfikacja wyróżniających ją cech określających specyfikę recepcji ruchu turystycznego.

W rozdziale trzecim omówiono strukturę organizacyjną gminy turystycznej w ujęciu systemowym i w aspekcie realizowanych zadań statutowych.

Rozdział czwarty poświęcony jest rozważaniom opracowania teoretycznego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną. Określono cechy modelu, uwzględniając

integralność obszarów zarządzania i rozwoju. Podejście systemowe ma przyczynić się do ciągłego i permanentnego przystosowania się do zmiennych warunków otoczenia.

W rozdziale piątym opracowano proponowany model systemowego zarządzania na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych. Zaprezentowano uzyskane w toku przeprowadzonych badań wyniki i wnioski z analiz, na podstawie których zweryfikowano statystycznie korelacje przyjętych parametrów modelu teoretycznego z modelem empirycznym.

Rozdział szósty poświęcony jest implementacji proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną do sfery realnej. Na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych opracowano zasady implementacji modelu i rekomendacje wdrażania w gminach pragnących zachować tożsamość oraz atrakcyjność turystyczną warunkujące popyt ruchu turystycznego.

4. Wyniki badań w kontekście hipotez badawczych

H1: Podejście systemowe usprawni proces zarządzania w gminach turystycznych
- hipoteza potwierdzona.

H2: Atrybuty tożsamości i atrakcyjności określają specyfikę gminy turystycznej
- hipoteza potwierdzona.

H3: Systemowe ujęcie zarządzania gminą turystyczną podniesie sprawność funkcjonalną gminy – hipoteza potwierdzona.

H4: Opracowany model systemowego zarządzania gminą turystyczną zapewni spójność obszarów funkcjonowania i rozwoju – hipoteza potwierdzona.

H5: Opracowany model systemowego zarządzania gminą turystyczną zapewni zachowanie tożsamości i atrybutów atrakcyjności gminy turystycznej – hipoteza potwierdzona.

H6: Badania empiryczne gmin turystycznych w województwie lubelskim pozwolą na opracowanie zasad implementacji modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną – nie ma podstaw do odrzucenia.

5. Wnioski z badań

- Analiza stosowanych rozwiązań systemowych wspierających procesy zarządzania w gminach turystycznych województwa lubelskiego wykazała niski poziom wykorzystania.

- Spośród 58 gmin jedynie 8 wprowadziło Zintegrowany System Informatyczny Wspomagania Zarządzania Gminą (13,79%). Jedna gmina posiadała cztery wdrożone systemy: System Zarządzania Jakością ISO, System powiadamiania SMS mieszkańców, ZSIWZG, System zarządzania relacjami z klientami (*Customer Relationship Management – CRS*).

- Co do potrzeb stworzenia modelu systemowego zarządzania jedynie 18 gmin wyraziło zainteresowanie przystąpieniem do projektu. Większość respondentów (29 gmin) udzieliło odpowiedzi wskazującej na „brak wiedzy”(nie wiem). Można odnieść wrażenie, że większość gmin jest zarządzana intuicyjnie.

- Preferowanym modelem zarządzania jest model funkcyjny (53,45%).
- Inwestycje gminne są objęte systemem monitorowania potrzeb i rozwoju zrównoważonego oraz uwzględniają założenia spójności w obszarach: społecznym, ekonomicznym i przyrodniczym.
- Kształtowanie świadomości i aktywizacji lokalnej społeczności poprzez działania systemowe zostały ocenione bardzo wysoko (96,55%).
- Wdrażanie rozwiązań systemowych w zarządzaniu gmina turystyczna jest szansą na usprawnienie funkcjonowania w różnorodnym i wielowymiarowym środowisku zadań.
- Trudnością zarządzania gminami turystycznymi jest ich profil, który obok możliwości rozwojowych ma charakter problemowo twórczy.
- Łączenie biznesu z otoczeniem przyrodniczym jest trudne i rodzi różnorodne emocje.

6. Kierunki dalszych badań

Podjęte rozważania w niniejszej pracy oraz badania empiryczne mają charakter poznawczy, jednakże ze względu na aktualność tematu rozwoju gmin turystycznych w Polsce, powinny stać się przyczynkiem do dalszych badań naukowych.

Propozycja dalszych badań.

Klasyfikacja gmin turystycznych w Polsce, a następnie ich przebadanie w kontekście stosowanych rozwiązań systemowych i osiągniętych rezultatów społeczno-gospodarczych, z uwzględnieniem polityki spójności obszarów zarządzania. Czy opracowany model systemowego zarządzania może być wykorzystany jako model ideowy/wzorzec adekwatnie do indywidualnych potrzeb?

Interesującym zagadnieniem budzącym kontrowersje społeczne jest postępujący wzrost ruchu turystycznego i zainteresowanie inwestorów w gminach turystycznych. Rodzi to określone zagrożenia dla stabilności funkcji bytowo-organizacyjnej i przyrodniczej. Jaki model zarządzania byłby odpowiedni w przypadku przerostu funkcji turystycznej?

Kierunki dalszych badań mogą wnieść określony pożytek teoretyczny i przysłużyć się efektywności zarządzania publicznego oraz łagodzenia niekorzystnych wpływów otoczenia.

7. Wartość dodana pracy

W toku rozprawy, której celem było opracowanie modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną, przeprowadzono szereg działań wnoszących do obszaru nauk o zarządzaniu i jakości nowe wartości w aspekcie naukowo-poznawczym. Należą do nich:

- opracowanie teoretycznego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną,

- opracowanie definicji gminy turystycznej,
- opracowanie metodyki badania gminy turystycznej,
- przeprowadzenie klasyfikacji gmin turystycznych w województwie lubelskim,
- wskazanie rekomendacji w zakresie wdrażania modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną.

Praca może indukować dalsze rozważania nad modelami systemowego zarządzania gminami turystycznymi biorąc pod uwagę inne, nieznane dotąd uwarunkowania czy założenia, których wpływ należałoby przebadać .

8. Plan pracy

Rozdział I. Jednostki samorządu terytorialnego w ujęciu teorii systemów

- 1.1. Istota podejścia systemowego w zarządzaniu
- 1.2. Systemowa teoria organizacji jednostek samorządu terytorialnego
- 1.3. Systemowe wsparcie procesów w jednostkach samorządu terytorialnego

Rozdział II. Typologia gmin turystycznych

- 2.1. Kategoria gmina, struktura i podstawy jej funkcjonowania
- 2.2. Gmina turystyczna – aspekt definicyjny i metodologiczny
- 2.3. Klasyfikacja i typy funkcjonalne gmin turystycznych

Rozdział III. Teoretyczne ujęcie systemu zarządzania gminą turystyczną

- 3.1. Podstawowe składniki gminy turystycznej w ujęciu systemowym
- 3.2. System zarządzania w gminach turystycznych
- 3.3. Wewnętrzna budowa systemu zarządzania gminą turystyczną

Rozdział IV. Teoretyczny model systemowego zarządzania gminą turystyczną

- 4.1. Koncepcja metodologiczna teoretycznego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną
- 4.2. Cechy teoretycznego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną
- 4.3. Modelowe ujęcie teoretycznego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną

Rozdział V. Opracowanie proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną

5.1. Określenie ograniczeń i czynników opisujących specyfikę i warunki funkcjonowania i rozwoju gmin turystycznych

5.2. Opis parametrów proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną

5.3. Proponowany model systemowego zarządzania gminą turystyczną

Rozdział VI. Implementacja proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną w sferze realnej

6.1. Analiza rozwiązań systemów zarządzania w gminach turystycznych województwa lubelskiego

6.2. Ocena rozwiązań systemów zarządzania w badanych gminach

6.3. Określenie zasad implementacji proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną

6.4. Wyzwania i rekomendacje dotyczące wdrażania proponowanego modelu systemowego zarządzania gminą turystyczną

ZAKOŃCZENIE

ANEKS